

Argaeledd rhagamcanol a'r galw am lefydd mewn ysgolion cynradd

Methodoleg rhagamcanu a darogan

Mae Caerdydd yn defnyddio methodoleg amcanestyniad gadarn ar gyfer cynllunio lleoedd ysgol sy'n rhoi ystyriaeth i ddata cofrestru meddygon teulu'r GIG a data cyfrifiad ysgolion a gaiff ei gyflwyno a'i wirio gan holl ysgolion Caerdydd. Cafodd y setiau data diweddaraf sydd ar gael i lywio hyn eu cyflenwi gan y GIG ym mis Awst 2022 a gan ysgolion trwy CYBLD ym mis Chwefror 2022.

Gan y gall amcanestyniad ond ystyried gwybodaeth hanesyddol a phresennol mae'r Cyngor hefyd yn nodi tueddiadau o fewn amcanestyniadau (yn cymharu'n erbyn setiau data blaenorol), ac yn dadansoddi data ar ddewis ysgol a gwybodaeth gyd-destunol arall i gynhyrchu rhagolygon ledled y ddinas ac ym mhob cymdogaeth. Mae dadansoddi data yn caniatáu i ragamcanion gael eu paratoi ar sail patrymau lleol ar lefel dalgylch ysgolion cynradd, yn ôl dalgylch ysgolion uwchradd ac ar sail dinas gyfan. Mae pob un o'r rhain yn cynnig gwybodaeth gyd-destunol wahanol i lywio'r darogan ar y nifer o lefydd y bydd eu hangen efallai er mwyn bodloni gofynion pob ardal ac o Gaerdydd yn gyffredinol.

Yr unedau daearyddol sy'n fwyaf addas i ddadansoddi'r galw diweddar a'r dyfodol am leoedd ysgol gynradd ym mhob ardal yw dalgylchoedd ysgolion cynradd. Mae ystod ehangach o wybodaeth ddaearyddol gan gynnwys dalgylchoedd ysgolion cynradd cyfanredol, dalgylchoedd ysgolion uwchradd, gwybodaeth ledled y ddinas a llif allan i awdurdodau derbyn eraill yn llywio cynllunio ar gyfer bodloni'r galw am leoedd ysgolion uwchradd.

Nid yw dalgylchoedd ysgolion yng Nghaerdydd yr un fath â ffiniau wardiau ac yn aml maent yn gwasanaethu'r cyfan neu ran o sawl ardal ward.

Yr unedau daearyddol sy'n fwyaf addas i ddadansoddi'r galw am leoedd ysgol gynradd Gymraeg yn Cathays a rhannau o Gabalfa, Y Mynydd Bychan, Ystum Taf a Phlasnewydd yw dalgylchoedd yr ysgolion cynradd cymunedol cyfrwng Cymraeg.

Yr unedau daearyddol sy'n fwyaf addas i ddadansoddi'r galw am leoedd ysgol gynradd Saesneg yn Cathays a rhannau o Gabalfa, Y Mynydd Bychan, Ystum Taf a Phlasnewydd yw dalgylchoedd yr ysgolion cynradd cymunedol cyfrwng Saesneg.

Digonolrwydd lleoedd mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg a Saesneg ledled y ddinas

Rhagwelir y bydd nifer y bobl sy'n cael addysg gynradd ledled y ddinas rhwng mis Medi 2021 a mis Medi 2025 yn lleihau'n sylweddol o ganlyniad i ostyngiad parhaus yn y gyfradd genedigaethau a newidiadau i batrymau mudo, y ceir tystiolaeth ar ei gyfer mewn data a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol a setiau data cofrestru

meddygon teulu diweddaraf y GIG. Fodd bynnag, nid yw newidiadau poblogaeth yn gyson ym mhob rhan o'r ddinas.

Ym mis Chwefror 2022, roedd tua 82% o'r llefydd i ysgolion cynradd oedran derbyn a oedd ar gael trwy gyfrwng y Saesneg, mewn ysgolion cymunedol cyfrwng Saesneg neu ddwy ffrwd neu mewn ysgolion ffydd cyfrwng Saesneg. Roedd tua 18% o'r lleoedd sydd ar gael mewn ysgolion cynradd oedran Derbyn drwy gyfrwng y Gymraeg hefyd, mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg neu ysgolion cymunedol dwy ffrwd.

Wrth i'r niferoedd sy'n cael eu derbyn i ysgolion leihau, byddai lefel y llefydd gwag ym mhob math o ddarpariaeth yn cynyddu. Byddai'r Cyngor yn gallu darparu ar gyfer canran uwch o'r boblogaeth gyffredinol yn unrhyw un o'r mathau hyn o ddarpariaeth; fodd bynnag, ni fyddai nifer y lleoedd sydd ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg yn ddigonol i gefnogi cynnydd yn y nifer sy'n ei dderbyn a fyddai'n cyrraedd targedau Cymraeg 2050 a CSCA a osodwyd gan Lywodraeth Cymru a Chyngor Caerdydd yn y drefn honno.

Ysgolion cynradd sy'n gwasanaethu'r ardal

Gwasanaethir ardaloedd Cathays, Gabalfa, y Mynydd Bychan, Ystum Taf a Phlasnewydd gan nifer o ysgolion cynradd Cymraeg a rhai Saesneg.

Mae Ysgol Mynydd Bychan yn gwasanaethu dalgyloch sy'n cynnwys cymuned Cathays a rhannau o gymunedau Gabalfa, y Mynydd Bychan a Phlasnewydd.

Mae dalgylchoedd Ysgol Y Wern, Ysgol Glan Ceubal ac Ysgol Melin Gruffydd yn gwasanaethu ardal yn ymestyn o Lys-faen yn y Dwyrain i'r Eglwys Newydd ac Ystum Taf yn y Gorllewin. Mae'r dalgylchoedd hyn wrth ymyl dalgyloch Ysgol Mynydd Bychan.

Mae dalgylchoedd cyfunol Ysgol Gynradd Allensbank, Ysgol Gynradd Albany ac Ysgol Gynradd Gladstone, sydd gyda'i gilydd yn ffurfio dalgyloch Ysgol Uwchradd Cathays, yn gwasanaethu Cathays a rhannau o Gabalfa, y Mynydd Bychan, Ystum Taf a Phlasnewydd,

Mae dalgylchoedd Adamsdown, Stacey, Marlborough, Parc y Rhath, Rhydypennau, Ton Yr Ywen, Llwynbedw, Yr Eglwys Newydd, Gabalfa a Severn yn cyffinio â dalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank, Ysgol Gynradd Gladstone.

Mae Ysgol Gynradd yr Eglwys yng Nghymru St Monica, Ysgol Gynradd Gatholig Sant Joseff ac Ysgol Gynradd Gatholig Sant Pedr hefyd yn dod o fewn y dalgylchoedd a wasanaethir gan Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank, ac Ysgol Gynradd Gladstone ac yn gwasanaethu'r cymunedau hyn.

Ysgol Gyfun Gymraeg Glantaf yw'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg uwchradd sy'n gwasanaethu'r ardal ac Ysgol Uwchradd Cathays yw'r ddarpariaeth uwchradd

gymunedol cyfrwng Saesneg. Gwasanaethir yr ardal hefyd gan Ysgol Uwchradd Gatholig Corpus Christi ac Ysgol Uwchradd yr Eglwys yng Nghymru Teilo Sant.

Ceir map yn nodi lleoliad a dalgylchoedd yr ysgolion cyfrwng Cymraeg yn Atodiad 4.

Ceir map yn nodi lleoliad a dalgylchoedd yr ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg yn Atodiad 5.

Cadarnhau'r galw lleol am leoedd ysgol

Er mwyn cyfrifo'r galw tebygol am leoedd mewn ysgolion, defnyddiwyd tueddiadau hanesyddol sy'n benodol i ddalgylchoedd ysgolion sefydledig.

Yr unedau daearyddol sydd fwyaf addas i ddadansoddi'r galw am leoedd mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ymhob ardal yw dalgylchoedd ar wahân Ysgol Mynydd Bychan, Ysgol y Wern, Ysgol Glan Ceubal ac Ysgol Melin Gruffydd (amgaeir y map yn Atodiad 4).

Yr unedau daearyddol sydd fwyaf addas i ddadansoddi'r galw am leoedd mewn ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg ymhob ardal yw dalgylchoedd ar wahân Ysgol Gynradd Allensbank, Ysgol Gynradd Albany ac Ysgol Gynradd Gladstone (amgaeir y map yn Atodiad 5).

Gan y gall disgyblion gymryd lle mewn ysgolion mewn ardaloedd eraill o'r ddinas rhaid hefyd ystyried y gwahaniaeth rhwng cyfanswm y galw am lefydd o fewn ardal, nifer y llefydd a gymerwyd yn yr ysgol(ion) sy'n gwasanaethu dalgylch, y nifer sy'n cymudo allan i ysgolion eraill, a'r nifer sy'n cymudo i'r ysgolion.

Mae'r paragraffau canlynol yn nodi manylion y dalgylchoedd hyn, y data a ddefnyddiwyd a'r fethodoleg a weithredwyd. Mae'r galw a ragwelir yn ystyried y galw cymesur diweddar am leoedd a data poblogaeth cyn ysgol a ddarparwyd gan y GIG. Mae'r galw a ragwelir yn ystyried y setiau data hyn, a ffactorau mewn gwybodaeth gyd-destunol arall.

Ymgymeriadau diweddar a rhagamcanol o ran lleoedd cyfrwng Cymraeg

Er bod nifer y disgyblion sy'n cael eu derbyn i Ysgol Glan Ceubal, Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd ac Ysgol Y Wern wedi amrywio yn y blynyddoedd diwethaf, mae Ysgol Mynydd Bychan wedi ei thanysgrifio'n llawn ym mhob un o'r pum mlynedd ddiwethaf. Ym mhedair o'r pum mlynedd hyn, gwrthodwyd lle i nifer o blant sy'n byw o fewn dalgylch yr ysgol.

Mae tabl 1 dros y ddalen yn manylu ar y gallu presennol ac yn cyfuno Rhifau Mynediad Cyhoeddedig wrth ddod i mewn i bob ysgol gynradd gymunedol cyfrwng Cymraeg, nifer y disgyblion sydd wedi cofrestru ym mhob grŵp blwyddyn, a nifer/canran y lleoedd gwag ar gyfer pob grŵp blwyddyn.

Fe gynyddwyd y nifer derbyn sydd wedi'i gyhoeddi yn Ysgol Y Wern o 60 safle i 75 o leoedd o 2015/16, ac i 90 o leoedd o 2021/22, gan adlewyrchu ehangu'r ysgol ac ailasesu ei chapasiti. Ond cytunwyd ar drefniadau dros dro i ganiatáu i'r ysgol dderbyn hyd at 75 o ddisgyblion o 2014/15 a chyfaddef hyd at 90 o ddisgyblion o 2016/17 i adlewyrchu'r galw am lefydd yn well.

Mae'r niferoedd derbyn sydd wedi'u cyhoeddi yn Ysgol Glan Ceubal, Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd ac Ysgol Mynydd Bychan wedi'u cadw ar 30 o leoedd, 60 o leoedd a 30 o leoedd yn eu tro gydol y cyfnod.

Tabl 1: Data Nifer ar Gofrestr yr Ysgol (CYBLD 2022) - ysgolion cynradd Cymraeg									
Ysgol	Derbyn	BI 1	BI 2	BI 3	BI 4	BI 5	BI 6	Nifer Ar y Gofrestr (Derbyn - BI 6)	Capasiti cyhoeddedig
Ysgol Glan Ceubal	19	29	12	30	20	23	18	151	210
Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd	58	58	46	61	60	60	60	403	420
Ysgol Mynydd Bychan	29	30	31	31	30	24	28	203	192
Ysgol y Wern	89	89	86	85	88	80	74	591	630
Cyfanswm disgyblion/lleoedd	195	206	175	207	198	187	180	1348	1452
Lleoedd ar gael (Nifer Derbyn cytûn)	210	210	210	210	210	210	195		
Lleoedd gwag – bob grŵp blwyddyn	15	4	35	3	12	23	15		
Lleoedd gwag – bob grŵp blwyddyn (%)	7.1%	1.9%	16.7%	1.4%	5.7%	11.0%	7.7%		

Mae tabl 2 dros y ddalen yn nodi'r galw diweddar am leoedd derbyn mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg sy'n byw yn nalgylch Ysgol Glan Ceubal, Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd, Ysgol Mynydd Bychan ac Ysgol y Wern, a'r galw a ragwelir yn y dyfodol am leoedd ym mhob dalgylch. Mae'r rhagamcanion diweddara hyn yn ystyried data cyfrifiad ysgolion diweddaraf (CYBLD) a gyhoeddwyd yn 2022, a'r data cofrestru meddygon teulu GIG diweddaraf a gyflenwyd ym mis Awst 2022.

Mae'r rhagamcanion sy'n ystyried y nifer sy'n cymryd llefydd yn ddiweddar, a'r gostyngiad ym mhoblogaeth cyn oedran ysgol yr ardal, yn awgrymu y bydd yr amrywiad hwn yn parhau gyda gostyngiad cyffredinol yn seiliedig ar y gostyngiad mewn cyfraddau geni. Ond rhagamcanir y bydd nifer y plant o fewn dalgylch Ysgol Mynydd Bychan sy'n cymryd lle mewn ysgol cyfrwng Cymraeg yn fwy na nifer y llefydd sydd ar gael yn yr ysgol.

Tabl 2: Nifer y lleoedd a dderbyniwyd yn ddiweddar ac a ragamcennir mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg o blith disgyblion sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Glan Ceubal, Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd, Ysgol Mynydd Bychan ac Ysgol y Wern										
		Galw diweddar yn y dalgylch (data cyfrifiad ysgolion)					Y galw rhagamcanol yn y dalgylch			
Dalgylch	Rhoi/Gwrthod Mynediad Nifer	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Ysgol Glan Ceubal	30	16	25	12	23	16	16	17	15	18
Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd	60	61	55	37	55	57	59	46	39	48
Ysgol Mynydd Bychan	30	38	38	35	42	31	37	37	35	31
Ysgol y Wern	90	81	90	87	90	89	83	80	77	78
Cyfanswm	210	196	208	171	210	193	195	180	166	175
Lleoedd gwag (o gymharu â'r ysgol)		14	2	39	0	17	15	30	44	35
% Lleoedd gwag		6.7%	1.0%	18.6%	0.0%	8.1%	7.1%	14.3%	21.0%	16.7%

Mae'r galw uchod yn ddiweddar yn cael ei dynnu o'r data CYBLD diweddaraf (Chwefror 2022) ac mae'n cynrychioli'r nifer o blant ym mhob dalgylch sy'n cael lle mewn addysg cyfrwng Cymraeg yn unrhyw Ysgol yng Nghaerdydd. Mae'r galw a ragwelir yn ystyried canran ddiweddar y disgyblion sy'n cymryd lle, wedi'u modelu yn erbyn data poblogaeth y GIG yn y dyfodol. Pe bai canran y plant sy'n cymryd lle cyfrwng Cymraeg yn aros yn sefydlog, tra bod y boblogaeth yn disgyn, yna byddai'r nifer derbyn yn gostwng hefyd.

Mae nifer y plant y neilltuwyd lle iddynt yn y dosbarth Derbyn yn Ysgol Glan Ceubal, Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd, Ysgol Mynydd Bychan neu Ysgol y Wern ar ddiwrnod cynnig ar gyfer Medi 2022 yn 189, fymryn yn is na'r nifer rhagamcanol o 195.

Ar y cyfan, mae llwybr agos wedi digwydd rhwng nifer y dysgwyr sydd wedi cofrestru yn Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd ac Ysgol y Wern, a nodir yn Nhabl 1, a'r galw am leoedd o fewn dalgylchoedd yr ysgolion hynny, yn nhabl 2.

Mae'r niferoedd sy'n astudio llefydd yn Ysgol Glan Ceubal wedi amrywio'n fawr ond mae'n aml yn fwy na'r galw am leoedd o fewn ei dalgylch gan ei fod wedi cyfaddef i blant o ddalgylchoedd cyfagos nad oedd yn gallu cael yn eu hysgol leol.

Mae Ysgol Mynydd Bychan wedi tanysgrifio'n llwyr ym mhob un o'r pum ymgymeriad ddiwethaf. Ym mhob blwyddyn, roedd digon o lefydd mewn ysgolion sy'n gwasanaethu dalgylchoedd cyfagos i ddarparu ar gyfer y disgyblion hynny nad oedd yn gallu cael eu derbyn. Ond i blant o fewn dalgylch Ysgol Mynydd Bychan, roedd lleoedd ysgolion amgen yn aml yn llawer pellach o'u cyfeiriad cartref.

Mae tabl 3, isod, yn crynhoi'r data dyrannu derbyniadau ar gynnig diwrnod ar gyfer Ysgol Mynydd Bychan yn y pum ymgymeriad diwethaf.

Tabl 3: Crynodeb o ddyrannu lleoedd Derbyn yn Ysgol Mynydd Bychan ar y diwrnod cynnig (Ebrill) yn y pum mlynedd ymgymeriad flaenorol.					
	Blwyddyn dderbyn				
	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Lleoedd ar gael	30	30	30	30	30
Llefydd wedi'u dyrannu	30	30	30	30	30
Cyfanswm y dewisiadau a wrthodwyd	11	4	22	7	6
O fewn dewisiadau'r dalgylch wedi'u gwrthod	7	0	15	3	2
Pellter pellaf plentyn a dderbyniwyd	0.592	1.19	0.584	0.788	0.937

Mewn pedwar o'r pum ymgymeriad diwethaf, nid yw'r ysgol wedi gallu derbyn pob plentyn o fewn ei dalgylch a oedd yn datgan dewis am le yn ei dosbarth Derbyn. Mae'r nifer a gymerodd leoedd yn ôl plant yn ne'r dalgylch, mewn rhannau o Cathays a'r Rhath yn isel ac ni fyddai ymgeiswyr yn yr ardal hon wedi gallu ennill mynediad. Nid yw llawer o ymgeiswyr sy'n byw yn y dalgylch, sy'n byw i'r gogledd o Rodfa'r Dwyrain, yn gallu cael mynediad chwaith.

I'r rhai sy'n ymgeisio yn ne dalgylch Ysgol Mynydd Bychan, mae'r ysgolion agosaf yn sylweddol pellach. Yr ysgolion agosaf nesaf yw Ysgol Glan Ceubal (Ystum Taf), Ysgol Glan Morfa (Sblot) ac Ysgol Y Berllan Deg (Llanedern). I ymgeiswyr sydd â chyfeiriad cartref i'r gogledd o Rodfa'r Dwyrain, yr ysgolion agosaf nesaf yw Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd, Ysgol Glan Ceubal neu Ysgol Y Wern. Mae pob un o'r rhain yn bellach i ffwrdd, ac mae Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd ac Ysgol Y Wern wedi tanysgrifio'n llwyr mewn llawer o'u hymgymeriadau diweddar.

Gan ystyried y niferoedd derbyn is i ysgolion cynradd a ragwelir tan o leiaf 2025/2026, byddai digon o ddarpariaeth ar gael ar draws yr ardal ehangach i ddarparu ar gyfer twf mewn cyfrwng Cymraeg yn y byrdymor pe na bai twf canrannol, neu dwf isel, yn y galw. Gallai newidiadau i ddalgylchoedd roi cydbwysedd rhwng nifer y lleoedd sydd ar gael, a'r galw a ragwelir am leoedd, a byddai'n caniatáu cynnydd cyfyngedig yn y nifer sy'n derbyn y cynnig.

Fodd bynnag, ni fyddai'r lefel a ragwelir o leoedd gwag yn ddigonol i gynyddu'r nifer a ymgymerrir i addysg Gymraeg yn sylweddol yn y tymor hwy, er mwyn bodloni twf wedi'i dargedu Caerdydd fel y'i nodir yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) sydd wedi'i gymeradwyo yng Nghaerdydd.

Er y gallai newidiadau i'r dalgylchoedd wella cydbwysedd lleoedd, mae'n bosibl na fyddai'r newidiadau hyn yn unig yn cefnogi twf yn y hirdymor ac ni fyddai'n cynrychioli cyfraniad digonol tuag at gyrraedd y targed twf sydd wedi'i nodi yn CSCA Caerdydd.

Darpariaeth cyfrwng Cymraeg - twf wedi'i dargedu

Dros y deng mlynedd diwethaf, bodlonwyd y galw cynyddol am leoedd cyfrwng Cymraeg a'i yrru / ei gefnogi drwy ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg bresennol gan 5.8 dosbarth mynediad. Er y gallai fod angen rhagor o ddarpariaeth ar gyfer cynnydd pellach yn y galw mewn rhai ardaloedd yng Nghaerdydd (ymagwedd sy'n seiliedig ar alw), mae cyfle hefyd i gynyddu niferoedd cyfrwng Cymraeg ymhellach drwy agor neu ehangu mwy o ysgolion Cymraeg (ymagwedd sy'n cael ei lywio gan bolisi).

Bu twf cyfartalog o tua 0.25% y flwyddyn yn ystod y blynyddoedd diwethaf yng nghanran y plant sy'n mynd i Ddosbarthiadau Derbyn Cymraeg. Mae Tabl 4 isod yn dangos, er bod cynnydd wedi bod, nad yw wedi bod yn gyson.

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Cyfrwng Cymraeg	695	747	710	706	683	749	656
% Cyfrwng Cymraeg	15.9%	17.2%	17.2%	17.0%	16.5%	18.0%	17.2%

Os bydd canran y disgyblion sy'n mynd i ddosbarthiadau Derbyn cyfrwng Cymraeg yn cynyddu ar yr un gyfradd rhwng 2021 a 2030, byddai 20% o ddisgyblion yn dechrau mewn dosbarthiadau Derbyn cyfrwng Cymraeg ym Medi 2030.

Byddai'r capasiti presennol o 27.9 Dosbarth Mynediad yn ddigon i ddarparu ar gyfer hyd at 21.8% o'r boblogaeth disgyblion, y disgwylir iddynt gofrestru ym mlwyddyn ysgol 2024/ 2025, fodd bynnag, i gyflawni'r lefel a dargedir o dwf, byddai twf blynyddol rhwng 0.75% a 1.15% o dwf yn ofynnol ledled y ddinas.

Mae tabl 5, isod, yn cynnig cynrychiolaeth dangosol o dwf o 1% neu 2% y flwyddyn i gynyddu'r ymgymeriad Cymraeg yn nalgylch Ysgol Mynydd Bychan, gan ystyried poblogaeth sy'n newid yn y dalgylch.

Tabl 5: Rhagamcan a rhagolwg o'r galw a dargedir am leoedd mewn Dosbarthiadau Derbyn Cymraeg, o blith plant sy'n byw yn nalgylch Ysgol Mynydd Bychan, 2020 i 2024						
Blwyddyn Ysgol	Ymgymeriad presennol	Ymgymeriad rhagamcanol – gan ragdybio dim cynnydd %	Cynnydd pwynt +1%	+1% o'r boblogaeth yn y dalgylch	Cynnydd pwynt +2%	+2% o'r boblogaeth yn y dalgylch
2022/23	16.2%	37				
2023/24	16.2%	37	17.2%	39	18.2%	41
2024/25	16.2%	35	18.2%	41	20.2%	46
2025/26	16.2%	31	19.2%	42	22.2%	49
2026/27	16.2%	34	20.2%	39	24.2%	46

Er y gallai'r cynnydd uchod yn y nifer sy'n cael llefydd gael eu lletya mewn ysgolion eraill os nad oedd twf yn y nifer sy'n cael eu cymryd mewn mannau eraill, rhaid i'r Cyngor gynyddu'r nifer sy'n cymryd llefydd ledled y ddinas i gyrraedd y targedau a osodwyd. Ni all y Cyngor, felly, ddibynnu ar letya'r twf wedi'i dargedu yn y galw mewn ysgolion sy'n gwasanaethu dalgylchoedd cyfagos.

Byddai unrhyw dwf yng nghanran y plant sy'n cymryd llefydd mewn darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn arwain at lai o lefydd yn y ddarpariaeth Saesneg, allai effeithio ar ysgolion lleol a/neu ysgolion pellach.

Er y byddai angen lefel resymol o warged yn y sector Cymraeg i gefnogi twf yn y dyfodol, rhaid ystyried yr effaith ar y ddarpariaeth ysgolion bresennol o gario lefel uchel o leoedd gwag yn y sector Saesneg.

Ymgymeriadau diweddar a rhagamcanol o ran lleoedd cyfrwng Saesneg

Mae niferoedd derbyn Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone wedi amrywio yn ystod y blynyddoedd diwethaf.

Dengys tabl 6 isod y capasiti presennol a'r Nifer Derbyn Cyhoeddedig cyfunol wrth fynd i'r ysgol gynradd, nifer y disgyblion sydd wedi cofrestru ym mhob grŵp blwyddyn, a nifer/canran y lleoedd gwag ar gyfer pob grŵp blwyddyn.

Cafodd y nifer derbyn cyhoeddedig yn Ysgol Gynradd Allensbank ei leihau o 45 lle i 30 o leoedd o fis Medi 2022 er mwyn adlewyrchu'r galw am leoedd yn well. Mae'r Nifer Derbyn Cyhoeddedig yn Ysgol Gynradd Albany ac Ysgol Gynradd Gladstone wedi'u cadw ar 60 o leoedd a 30 o leoedd yn y drefn honno, drwy gydol y cyfnod.

Tabl 6: Data Nifer ar Gofrestr yr Ysgol (CYBLD 2022)									
Ysgol	Derbyn	BI 1	BI 2	BI 3	BI 4	BI 5	BI 6	Nifer Ar y Gofrestr (Der – Blwyddyn 6)	Capasiti cyhoeddedig
Ysgol Gynradd Allensbank	24	24	29	32	31	22	31	193	315
Ysgol Gynradd Gladstone	23	29	24	26	20	27	24	173	210
Ysgol Gynradd Albany	38	56	56	58	57	58	55	378	420
Cyfanswm disgyblion / lleoedd	85	109	109	116	108	107	110	744	945
Lleoedd ar gael (nifer derbyn cyhoeddedig)	135	135	135	135	135	135	135		
Lleoedd gwag – bob grŵp blwyddyn	50	26	26	19	27	28	25		
Lleoedd gwag – bob grŵp blwyddyn (%)	37.0%	19.3%	19.3%	14.1%	20.0%	20.7%	18.5%		

Mae gan bob un o'r ysgolion Saesneg uchod lefel uchel o 'symudedd disgyblion', hynny yw bod nifer y plant sydd ar y gofrestr ym mhob blwyddyn yn newid yn aml, o fis i fis. Mae nifer y plant sy'n cofrestru ym mhob ysgol yn cynyddu'n sylweddol uwch na nifer y plant sy'n cael eu dyrannu ar ddiwrnod cynnig ar gyfer mynediad i'r Dosbarth Derbyn.

Mae Tabl 7 isod yn nodi'r galw diweddar am leoedd derbyn mewn ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg o blant sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone, a'r galw a ragwelir yn y dyfodol am lefydd ym mhob dalgylch. Mae'r rhagamcanion diweddara hyn yn ystyried data cyfrifiad ysgolion diweddaraf (CYBLD) a gyhoeddwyd yn 2022, a'r data cofrestru meddygon teulu GIG diweddaraf a gyflenwyd ym mis Awst 2022.

Tabl 7: Nifer y lleoedd Dosbarth Derbyn a dderbyniwyd yn ddiweddar ac a ragfynegir mewn ysgolion cymunedol cyfrwng Saesneg o blith disgyblion sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone										
		Galw diweddar (data cyfrifiad ysgolion)					Y galw rhagamcanol yn y dalgylch			
Dalgylch	Nifer Derbyn	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Albany	60	49	46	46	42	39	42	48	54	54
Allensbank	30	40	42	37	28	36	37	37	33	30
Gladstone	30	36	25	30	34	29	39	33	32	35
Cyfanswm	120	125	113	113	104	104	118	118	119	119
Lleoedd gwag (o gymharu â'r ysgol)		-5	7	7	16	16	2	2	1	1
% Lleoedd gwag		-4.2%	5.8%	5.8%	13.3%	13.3%	1.7%	1.7%	0.8%	0.8%

Mae'r galw uchod yn ddiweddar yn cael ei dynnu o'r data CYBLD diweddaraf (Chwefror 2022) ac mae'n cynrychioli'r nifer o blant ym mhob dalgylch sy'n cael lle mewn addysg cyfrwng Saesneg yn unrhyw Ysgol yng Nghaerdydd. Mae'r galw a ragwelir yn ystyried canran ddiweddar y disgyblion sy'n cymryd lle, wedi'u modelu yn erbyn data poblogaeth y GIG yn y dyfodol.

Er cymhariaeth, nifer y plant a gafodd lle yn y dosbarth Derbyn yn Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank neu Ysgol Gynradd Gladstone ar y diwrnod cynnig ar gyfer mis Medi 2022 oedd 110, o gymharu â'r nifer derbyn cyhoeddedig cyfunol o 120 o leoedd.

Ar y cyfan, mae nifer y dysgwyr sy'n cymryd llefydd yn yr ysgolion hyn ym mhob grŵp blwyddyn, yn nhabl 6, wedi bod yn is na chyfanswm y galw am leoedd o fewn dalgylchoedd yr ysgolion hynny, yn nhabl 7, gan fod rhieni wedi cymryd lleoedd mewn ysgolion eraill yn ôl eu dewis.

Mae'r capasiti cyfunol presennol o 4 Dosbarth Mynediad (120 o leoedd y flwyddyn) rhwng Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank neu Ysgol Gynradd Gladstone wedi darparu digon o gapasiti i ddarparu ar gyfer y galw o fewn y tair dalgylch yn ystod y blynyddoedd diwethaf, pan oedd y nifer sy'n cael eu derbyn i ysgolion ar lefelau uchel ledled y ddinas.

Ymgymeriad lleoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone

Mae Tabl 8 isod yn nodi nifer y disgyblion sydd wedi cofrestru yn Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone, a dalgylch eu cyfeiriad cartref.

Tabl 8: Cyfeiriad cartref disgyblion sydd wedi cofrestru yn Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone (Ffynhonnell: CYBLD 2022)							
Ysgol	Dalgylch cyfeiriad cartref					Preswlydd yn rhywle arall	Nifer ar Gofrestr yr Ysgol
	Dalgylch Albany	Dalgylch Allensbank	Dalgylch Gladstone	Dalgylch YU Cathays	Dalgylch YU Cathays (%)		
Albany	169	4	20	193	51.1%	185	378
Allensbank	3	122	18	143	74.1%	50	193
Gladstone	11	30	106	147	85.0%	26	173
Cyfanswm	183	156	144	483		261	744

Ymgymeriad lleoedd gan blant sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone

Mae Tabl 9 dros y ddalen yn nodi nifer y disgyblion sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone, a'r ysgolion a fynychwyd gan y disgyblion hynny.

Tabl 9: Ysgol gofrestru gan blant sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone (Ffynhonnell: CYBLD 2022)			
Ysgol	Dalgylch cyfeiriad cartref		
	Albany	Allensbank	Gladstone
Ysgol Gynradd Albany Ysgol	169	4	20
Ysgol Gynradd Allensbank	3	122	18
Ysgol Gynradd Gladstone	11	30	106
Cofrestru mewn Ysgolion Cymunedol Saesneg eraill	115	133	47
Is-gyfanswm – disgyblion wedi cofrestru mewn unrhyw ysgolion Cymunedol Saesneg	298	289	191
Cofrestru mewn ysgolion cymunedol cyfrwng Cymraeg	25	145	39
Cofrestru mewn ysgolion Ffydd	80	150	64
Cofrestru mewn ysgolion arbennig	9	13	6
Cyfansymiau	412	597	300

Wrth gymharu'r nifer cyfun o blant sy'n derbyn lleoedd yn Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone yn nhabl 8, sef cyfanswm o 744 ym mis Chwefror 2022, gyda'r nifer cyfunol o blant yn byw yn nalgylch Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone yn nhabl 9 o 778, mae yna gyfatebiaeth gymharol agos. Fodd bynnag, cymerodd 295 o blant sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone lleoedd mewn ysgolion eraill.

Lleoedd gwag rhagamcanol mewn dalgylchoedd cyfagos dalgylchoedd i Ysgolion Cynradd Albany, Allensbank a Gladstone

Mae Tabl 10, dros y ddalen, yn dangos nifer y lleoedd Dosbarth Derbyn a dderbyniwyd yn ddiweddar ac a ragwelir mewn ysgolion cymunedol cyfrwng Saesneg o blith disgyblion sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone. Wrth gymharu nifer y llefydd yn yr ysgolion hynny, i'r nifer sy'n cymryd llefydd yn yr ysgol gymunedol cyfrwng Saesneg mae plant sy'n byw ym mhob dalgylch, mae lleoedd gwag wedi gweithredu ar lefelau cynaliadwy o tua 10% yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Fodd bynnag, mae gwarged a ragwelir mewn blynyddoedd i ddod, gan ystyried data cofrestru meddygon teulu diweddaraf y GIG yn 2022, yn dangos lefel uchel o gwarged.

Tabl 10: Mae Tabl 10, dros y ddalen, yn dangos nifer y lleoedd Dosbarth Derbyn a dderbyniwyd yn ddiweddar ac a ragwelir mewn ysgolion cymunedol cyfrwng Saesneg o blith disgyblion sy'n byw yn nalgylchoedd Ysgol Gynradd Albany, Ysgol Gynradd Allensbank ac Ysgol Gynradd Gladstone

Dalgyrch	Rhoi/Gwrthod Mynediad Nifer	Galw diweddar yn y dalgyrch (data cyfrifiad ysgolion)					Y galw a ragwelir Yn nalgylch			
		2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025	2025/ 2026
Adamsdown	60	44	41	40	37	32	29	25	20	20
Stacey	30	35	30	27	32	32	38	34	36	38
Marlborough*	120*	99	110	112	103	98	82	75	69	75
Parc y Rhath	60	49	40	53	38	36	40	37	35	32
Rhydypennau	60	77	74	78	73	78	63	63	71	63
Ton yr Ywen	60	58	58	63	78	50	54	55	49	45
Llwynbedw	58	55	59	43	51	38	44	54	45	39
Yr Eglwys Newydd	90	79	72	79	75	71	74	62	54	62
Gabalfa	30	31	35	31	28	32	30	29	32	34
Severn	60	34	40	45	38	28	45	35	33	40
Cyfanswm	628	561	559	571	553	495	499	469	444	448
Lleoedd gwag (o gymharu â'r ysgol)		67	69	57	75	133	129	159	184	180
% Lleoedd gwag		10.7%	11.0%	9.1%	11.9%	21.2%	20.5%	25.3%	29.3%	28.7%

*Dalgyrch Marlborough yn cael ei wasanaethu ar hyn o bryd gan Ysgol Gynradd Marlborough (60 lle) ac ysgol gynradd Howardian (60 lle)

Data dewis rhieni: Ymgymriad Medi 2023 i'r Flwyddyn Derbyn

Gwahoddwyd rhieni i gyflwyno dewisiadau ysgol ar gyfer mynediad i'r Flwyddyn Derbyn ym mis Medi 2023 rhwng 14 Tachwedd 2022 a 9 Ionawr 2023. Mae'r dewisiadau hyn yn cael eu gwirio a'u hasesu, a chaiff penderfyniadau eu cyfleu i rieni ar y diwrnod cynnig cenedlaethol (16 Ebrill 2023).

Mae cyfrif cychwynnol o'r dewisiadau cyntaf yn rhoi syniad o dderbyniadau i ysgolion. Gan nad oes gan lawer o ysgolion cynradd nifer mwy o ddewisiadau cyntaf na'r lleoedd sydd ar gael, ychydig o blant fydd yn cael eu gwrthod i'r ysgol a ffefrir ganddynt a chynnig dewis is. Hefyd, wrth i 20 o 23 o ysgolion cynradd sy'n seiliedig ar ffydd ymuno â'r cynllun trefniadau derbyn wedi'i gydlynu ar gyfer blwyddyn dderbyn 2023/2024 mae'r set ddata hon yn rhoi gwell syniad o faint o bobl sy'n cael eu derbyn nag yn y blynyddoedd blaenorol.

Cyfanswm y nifer a ragamcenir i'r Dderbynfa yn 2023/2024 yw tua 3,665 o blant. Derbyniodd y Cyngor 3,225 o geisiadau erbyn y dyddiad cau sef 9 Ionawr 2023. Roedd 413 o blant eraill wedi cofrestru mewn dosbarthiadau meithrin nad oedd cais wedi ei gyflwyno ar eu cyfer. Efallai na fydd angen lle yn yr ysgol yng Nghaerdydd ar rai o'r plant hyn, tra gall rhai plant eraill sydd heb ymgymryd â lle mewn dosbarth meithrin yng Nghaerdydd wneud cais i gael eu derbyn yn hwyrach ymlaen.

Mae tabl 11 dros y ddalen yn rhoi crynodeb o'r dewisiadau cyntaf a gyflwynwyd erbyn 9 Ionawr 2023 ar gyfer ysgolion y cyfeirir atynt yn yr atodiad hwn.

Tabl 11: Dewisiadau cyntaf a gyflwynwyd ar gyfer mynediad i Flwyddyn Derbyn 2023/24, a gyflwynwyd erbyn y dyddiad cau ar 9 Ionawr 2023
Ffynhonnell: Cronfa ddata Capita One

Ysgolion Saesneg - ardal o gynigion	Nifer Derbyn	Dewis cyntaf	Gwarged / diffyg
Albany	60	28	32
Allensbank	30	18	12
Gladstone	30	23	7
Y Santes Monica	20	10	10
Sant Joseff	30	15	15
Sant Pedr	60	36	24
Is-gyfanswm	230	130	100 (43.5%)
Ysgolion Saesneg cyfagos	Nifer Derbyn	Dewis cyntaf	Gwarged / diffyg
Adamsdown	60	29	31
Stacey	30	24	6
Marlborough	60	59	1
Parc y Rhath	58	42	16
Rhydypennau	60	69	-9
Ton yr Ywen	60	44	16
Llwynbedw	58	47	11
Yr Eglwys Newydd	90	68	22
Gabalfa	30	26	4
Severn	60	33	27
Is-gyfanswm	566	441	125 (22.1%)
Ysgolion Cymraeg - ardal y cynigion	Nifer Derbyn	Dewisiadau cyntaf	Gwarged / diffyg
Ysgol Glan Ceubal	30	30	0
Ysgol Gymraeg Melin Gruffydd	60	69	-9
Ysgol Mynydd Bychan	30	26	4
Ysgol y Wern	90	82	8
Is-gyfanswm	210	207	3 (1.4%)